

»Intohimoinen, partaveitsenterävä, täynnä energiaa ja huumoria.»

– BOOKER-PALKINTOLAUTAKUNTA

Bernardine Evaristo

Tyttö,
nainen,
toinen

WSOY

TYTTÖ, NAINEN, TOINEN

Bernardine Evaristo

SUOMENTANUT KAIJAMARI SIVILL

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

F I L I

FILI – Kirjallisuuden vientikeskus
on tukenut tämän kirjan kääntämistä

ENGLANNINKIELINEN ALKUTEOS
Girl, Woman, Other

Säkeet sivulla 301 Grace Nicholsin runosta
'We the Women' (*I is a Long Memoried Woman*)
suomentanut Kaijamari Sivill.

Copyright © Bernardine Evaristo, 2019

Suomenkielinen laitos © Kaijamari Sivill ja WSOY 2022

Werner Söderström Osakeyhtiö

ISBN 978-951-0-46681-0

PAINETTU EU:SSA

*Tämä on teille siskot & systerit & sisaret & sistahs
& teille naiset & womxn & womyn & teille veljet
& ystävät & brehtren & meidän äijät ja miesväki
& koko suuren ihmisten perheen LHBTIQ-jäsenet*

Sisällys

Ensimmäinen luku

Amma 9

Yazz 55

Dominique 94

Toinen luku

Carole 139

Bummi 182

LaTisha 226

Kolmas luku

Shirley 257

Winsome 295

Penelope 325

Neljäs luku

Megan/Morgan 359

Hattie 399

Grace 434

Viides luku

Jatkot 471

Epilogi 511

Kiitokset 528

ENSIMMÄINEN LUKU

Amma

1

Amma

kävelee rantakadulla sen vesistön viertä joka halkaisee
hänen kaupunkinsa, muutama varhaisaamun proomu lipuu
hitaasti ohi

vasemmalla laivan kantta muistuttava kävelysilta ja sen
pylonit kuin purjeveneeseen mastot

oikealla joki kaartaa itään Waterloon sillan ali kohti
St Paulin kupolia

hän aistii auringon nousun, ilma on vielä raikas ennen kuin
kuumuus ja katku tukkii kadut

viulisti soittaa jotakin sopivan piristävää kauempana
promenadilla

Amman näytelmä *Dahomeyn viimeinen amatsoni* saa ensi-
iltansa kansallisteatterissa tänä iltana

hän muistelee alkuaikojaan teatterissa
 kun hän aktivistisiskonsa Dominiquen kanssa niitti mai-
 netta huutelemalla näytöksissä jotka loukkasivat heidän
 poliittisia näkemyksiään
 heidän vahvaksi koulitut näyttelijänäänensä kajahtivat
 permannon takapenkeiltä ennen kuin he häipyivät vauhdilla
 he uskoivat protestiin joka oli julkiseksi häiriöksi ja ärsytti
 suoraan kohteitaan
 hän muistaa miten kaatoi tuopillisen olutta sellaisen
 ohjaajan päähän, jonka näytelmässä puolialastomat mustat
 naiset juoksentelivat pitkin näyttämöä ja käyttäytyivät kuin
 idiootit
 ja pakeni sitten Hammersmithin sivukaduille
 ulvoen

Amma pysyi vuosikymmenet vähän marginaalissa,
 kapinallisena viskomassa käsikranaatteja kohti
 establishmenttia, joka piti hänet ulkopuolisena
 kunnes valtavirta alkoi omaksua sitä mikä kerran oli
 radikaalia ja hän huomasi, että hänellä oli toiveita päästä
 mukaan
 mutta niin kävi vasta kun kansallisteatterin taiteelliseksi
 johtajaksi kolme vuotta sitten nousi ensimmäistä kertaa
 nainen
 joka soitti eräänä maanantaina pian aamiaisen jälkeen,
 kun Amman elämä oli pelkkää tyhjää suoratoistopalvelun
 sarjojen tuijottamista, ja sanoi kaikkien edeltäjiensä
 vuosikausia toisteleman kohteliaan ein sijasta, että
 mahtava käsis, tämä on pakko tehdä, kai sinä myös ohjaat
 sen meille? Ehkä kysyn liian lyhyellä varoitusajalla, mutta
 ehtisitkö mitenkään kahville jo tällä viikolla?

Amma hörppää americanoaan jossa on tavan mukaan potkuna lisätujaus espressoja ja lähestyy brutalistista harmaata taidekeskusta

bunkkerimaista betonia yritetään sentään nykyisin elävöittää neonvaloilla, ja keskuksella on paremminkin edistyksellinen kuin vanhoillinen maine

joskus vuosia sitten hän oli aina sinne sisään uskaltautuessaan pelännyt tulewansa hädetyksi, sillä siihen aikaan ihmiset tosiaan panivat parasta päälleen tullessaan teatteriin

ja katsoivat nenänvarttaan pitkin niitä joilla ei ollut sovelias asu

Amma haluaa että hänen näytelmiään tullaan katsomaan uteliaana, ihan sama missä vaatteissa; hänellä on oma haistatteleva tyyliensä, joka tosin on, pakko myöntää, kehittynyt niistä päivistä jolloin hän käytti kliseisiä farkkuhaalareita, Che Guevara -baskeria, palestiinalaishuivia ja pakollista rintanappia, jossa oli kaksi toisiinsa linkitettyä feminiinin symbolia (sydämen kohdalla, mitään salaamatta)

nykyään hänellä on kullan- tai hopeanväriset lenkkarit talvisin, pettämättömät Birkenstockit kesäisin

talvella jalassa on mustat housut, löysät tai kapeat riippuen siitä onko hän sillä viikolla kokoa 12 vai 14 (yläosa yhtä kokoa pienempi)

kesällä kuviolliset polven alle yltävät haaremihousut talvella kirkasväreisiä epäsymmetrisiä paitoja, villapuseroita, jakkuja, takkeja

vaalennetut dreadlockit ovat ympäri vuoden pystyssä kuin kynttilät syntymäpäiväkakussa

hopeiset korvarenkaat, muhkeat afrikkalaiset rannekorut ja pinkki huulipuna

ovat hänen persoonallisen tyyliensä pysyvä tavaramerkki

Yazz

kuvaili sitä vastikään »hullun vanhan naisen tyyliksi» ja aneli häntä ostamaan vaatteensa Marks & Spenceriltä, niin kuin normaalit äidit, eikä suostu kävelemään hänen rinnallaan kun he liikkuvat yhdessä kaupungilla

Yazz tietää vallan hyvin että Amma pysyy kaikkea muuta kuin normaalina lopun ikäänsä eikä viisikymppinen ole vielä vanha, mutta turhahan sellaista on yhdeksäntoistavuotiaalle yrittää selittää; sitä paitsi ikääntymisessä ei ole mitään hävettävää

etenkään kun se koskee koko ihmiskuntaa joskin toisinaan tuntuu että hän on ystävistään ainut joka haluaa juhlia vanhenemista

sillä on mahtava etuoikeus olla kuolematta ennen aikaan, hän sanoo heille keittiönpöytänsä ääressä kun yö laskeutuu hänen kodikkaaseen asuntoonsa Brixtonissa

ja he käyvät käsiksi vieraiden tuomiin ruokiin: kikhernemuhennokseen, jerk-kanaan, kreikkalaiseen salaattiin, linssicurryyn, uunijuureksiin, marokkolaiseen lampaaseen, sahramiriisiin, punajuuri-lehtikaalisalaattiin, kvinoajollofin ja ärsyttävälle niuhottajille varattuun gluteenittomaan pastaan

ja laseihin kaadetaan viiniä, vodkaa (vähemmän kaloreita) tai jotain maksaystävällisempää jos lääkäri niin määrää

hän olettaa että muut hänen laillaan niskuroisivat keski-ikäistä ruikutustaipumusta vastaan mutta kohtaakin huvittuneita hymyjä ja jossittelua: entä jos nivelet kipuilevat ärhäkästi, on kuumia aaltoja, muisti heikkenee?

Amma ohittaa nuoren katusoittajan
 tyttö vastaa hymyyn, kun Amma hymyilee rohkaisevasti
 kaivaa kolikoita taskustaan ja panee ne viulukoteloon
 hän ei ole valmis luopumaan tupakasta joten nojaa
 rantamuriin ja sytyttää savukkeen, inhoaa itseään
 mainokset väittivät hänen sukupolvelleen että tupakka
 tekee heistä aikuisen näköisiä, vahvoja, glamoröösejä,
 älykkäitä, haluttavia ja ennen kaikkea cooleja
 kukaan ei sanonut että itse asiassa tupakka tappaa
 hän katsoo joelle kun lämmin savu virtaa alas pallean
 rauhoittaen hermoja ja laannuttaen kofeiinin synnyttämää
 adrenaliinihyökystä

neljäkymmentä vuotta ensi-iltoja ja aina vain maha kuralla
 entä jos kriitikoilta tulee tyrmäys? entä jos hänet
 sivuutetaan yksimielisillä yhden tähden arvosteluilla,
 mitä ihmettä mahtavassa kansallisteatterissa ajateltiin kun
 tällainen onneton huijari päästettiin sisään?

totta kai hän tietää ettei ole huijari, hän on kirjoittanut
 viisitoista näytelmää ja ohjannut yli neljäkymmentä, ja
 niin kuin eräs kriitikko kerran kirjoitti, Amma Bonsu on
 varmaotteinen ohjaaja joka osaa selättää riskit

entä jos ennakkonäytösten seisaaltaan taputtava yleisö
 vain oli kilttiä?

voi herranjestas, Amma, sinä olet tiukka tati ja vanha
 tekijä, muista se

katsotaanpa

on loistavat näyttelijät: kuusi kokenutta (kaiken nähneitä
 veteraaneja), kuusi uransa keskivaiheille ennättänyttä (näin
 pitkälle selvinneitä) ja kolme tuoretta kasvoa (niiivin

toiveikkaita), joista yksi, lahjakas Simone, tulee harjoituksiin silmät ristissä ja on unohtanut irrottaa silitysraudan seinästä, sammuttaa uunin tai sulkea huoneensa ikkunan ja tuhlaa arvokasta harjoitusaikaa soittelemalla kämppiksilleen hädissään

muutama kuukausi sitten Simone olisi myynyt isoäitinsä orjaksi saadakseen osan ja nyt hän on hemmoteltu primadonna, joka pari viikkoa sitten komensi ohjaajaa piipahtamaan kahvilassa noutamassa hänelle caramel latten kun he olivat harjoitussalissa kahdestaan

olen ihan poikki, Simone marisi, ja kaikki oli muka sen syytä että Amma teetti hänellä liikaa töitä

turha mainita että pikkuneiti Simone Stevenson sai kuulla kunniansa siinä samassa

pikkuneiti Stevenson – joka kuvittelee, että jos on päässyt suoraan teatterikoulusta kansallisteatteriin, on enää askelen päässä Hollywoodin valloituksesta –

oppii kyllä

tuota pikaa

tällaisina aikoina Ammalla on ikävä Dominiqueta joka jo kauan sitten karkasi Amerikkaan

heidän pitäisi olla yhdessä Amman läpimurron hetkellä he tutustuivat kahdeksankymmentäluvulla koekuvauksissa, kun pyrkivät elokuvaan joka sijoittui naisvankilaan (kuinkas muutenkaan?)

molempia harmitti joutua ehdolle orjan, palvelijan, huoran, lastenhoitajan tai rikollisen rooliin

eivätkä he koskaan saaneet niitäkään

he valittivat kohtaloaan kurjassa kuppilassa Sohossa ja

ahmivat paistettuja munia ja pekonia mössöisten leipä-
viipaleiden välissä ja joivat vahvaa teetä yhdessä seksi-
työläisten kanssa jotka harjoittivat ammattiaan niillä kaduilla

kauan ennen kuin Sohosta tuli trendikäs homoyhteisö
katso nyt minua! Dominique sanoi ja Amma katsoi, eikä
nähty mitään orjamaista, äidillistä tai rikollista

Dominique oli über-cool, häikäisevän upea, pitkä naiseksi,
hoikempi kuin useimmat, hänellä oli veistokselliset poskipäät
ja utuiset silmät, pitkät mustat ripset joista oikeasti lankesi
varjo poskille

hän käytti nahkavaatteita, piti hiuksensa lyhyinä lukuun
ottamatta mustaa sivulle pyyhkäistyä otsatukkaa, ja liikkui
kaupungilla vanhalla kolhuisella tavarapyörällä, joka oli
ketjulukolla kiinni kahvilan edessä

eivätkö ne näe että olen elävä jumalatar? Dominique huusi
mahtipontisesti elehtien, heilautti otsatukkaansa ja asettui
aistillisen poseeraukseen, päät kääntyivät

Amma oli lyhyempi, hänellä oli afrikkalaiset lanteet ja
reidet

täydellistä orjatyttömateriaalia, oli yksi ohjaaja sanonut
hänen astellessaan emansipaatiota käsittelevän näytelmän
koe-esiintymiseen

mikä sai hänet marssimaan saman tien ulos

Dominiquelle roolittaja puolestaan sanoi että tämä tuhlassi
hänen aikaansa pyrkimällä viktoriaaniseen draamaan koska
siihen aikaan Britanniassa ei ollut mustia

Dominique sanoi että olipas ja nimitteli roolittajaa
sivistymättömäksi ennen kuin häipyi salista

ovet paukkuen, niin kuin hänen luonnolleen sopi

Dominiquessa Amma ymmärsi löytäneensä sukulaissielun
ja yhdessä he panisivat haisemaan

ja kun tieto leviäisi, töitä ei tippuisi kummallekaan mistään
he menivät lähipubiin, missä juttu jatkui ja viini virtasi

Dominique oli syntynyt Bristolissa St Paulin alueella
afroguyanalaiselle äidille, Cecilialle, joka tiesi olevansa orjien
jälkeläinen, ja indoguyanalaiselle isälle, Wintleylle, jonka esi-
isät olivat kalkuttalaisia pakkotyöläisiä

hän oli vanhin kymmenestä lapsesta jotka kaikki näyttivät
enemmän mustilta kuin intialaisilta ja pitivät itseään mustina,
etenkin kun isä viihtyi paremmin jo lapsuudestaan tuttujen
afrokaribialaisten porukassa kuin Intiasta vasta tulleiden
intialaisten parissa

Dominique arvasi seksuaalisen suuntautumisensa
murrosiässä mutta piti sen visusti omana tietonaan koska ei
tiennyt miten perhe ja ystävät suhtautuisivat eikä halunnut
muuttua sosiaaliseksi hylkiökksi

hän kokeili poikia pari kertaa

pojat nauttivat

hän sieti

kuusitoistavuotiaana näyttelijäntyöstä haaveilevana hän
lähti Lontooseen missä ihmiset julistivat ulkopuolisen
identiteettiään ylpeästi rintanapeilla

hän yöpyi kadulla Embankmentin kaarisyvennyksissä ja
Strandin liikkeiden ovensuissa, pääsi mustien asuntosäätiön
haastatteluun jossa itki ja valehteli karanneensa häntä
hakanneelta isältä

jamaikalainen virkailija ei ollut moksiskaan: ai sait selkääsi,
vai niin

Dominique paisutti valheensa seksuaaliseksi hyväksikäytöksi, pääsi hätämajoitukseen hostelliin; puolentoista vuoden ja viikoittaisten kyyneleisten puhelujen jälkeen hän pääsi asuntosäätiön kautta viisikymmentäluvun kerrostalossa sijaitsevaan pieneen yksiöön Bloomsburyyn

tein sen mitä oli pakko jotta sain kodin, hän kertoi
Ammalle, se ei ollut hienoimpia hetkiäni, myönnetään, mutta ei se haittaa, ei isä sitä koskaan saa tietää

hän ryhtyi määrätietoisesti sivistämään itseään ja opiskeli mustien historiaa, kulttuuria, politiikkaa, feminismiä, löysi Lontoon vaihtoehtoiset kirjakaupat

meni Islingtoniin Sisterwrite-kirjakauppaan, jossa joka ainoan kirjan joka ainoa kirjoittaja on nainen, ja maleksi siellä tuntikausia; hänellä ei ollut varaa ostaa mitään ja hän luki teoksen *Home Girls: A Black Feminist Anthology* viikkoannoksina, seisaallaan, samoin kaiken Audre Lorden kirjoittaman mitä suinkin sai käsiinsä, eivätkä kirjakauppiat näyttäneet piittaavan

kuule Amma, kun minut hyväksyttiin yhteen tosi konservatiiviseen teatterikouluun, olin jo läpeensä politisoitunut ja haastoin opettajia joka asiassa

se ainut tummailhoinen koko koulussa
tivasi miksei Shakespearen miesrooleja voinut esittää
nainen, ja sanonko kuule mitä mieltä olen valkopestystä roolituksesta, hän huusi kurssin johtajalle kun kaikki muut, naisopiskelijat mukaan lukien, pysyivät vai

tajusin että olen omillani

seuraavana päivänä rehtori veti minut sivuun
 tulit tänne opiskelemaan näyttelijäksi etkä poliitikoksi
 sinulle näytetään ovea jos olet koko ajan noin hankala
 sinua on varoitettu, Dominique

tuttua, tosi tuttua, Amma vastasi, pysy hiljaa tai häivy,
 just niin

minä taas perin taisteluhengen isältäni Kwabenalta, joka
 oli Ghanan itsenäisyyden puolesta kampanjoiva toimittaja
 kunnes kuuli että hänet pidätettäisiin kansankiihotuksesta,
 karkasi tänne, päätyi rautateille töihin ja tapasi äidin London
 Bridgen asemalla

isä oli konduktööri, äiti oli töissä konttorissa asemahallin
 yläkerrassa

isä oli aina se, joka tarkisti äidin lipun, äiti jäi aina vaunuun
 viimeiseksi jotta sai vaihtaa muutaman sanan isän kanssa

äiti, Helen, on puoliverinen, syntyi Skotlannissa 1935
 äidinisä oli nigerialainen opiskelija joka häipyi siinä
 samassa kun valmistui Aberdeenin yliopistosta
 häipyi hyvästiä sanomatta
 vuosien päästä mummille selvisi että hän oli palannut
 vaimon ja lasten luo Nigeriaan
 mummi ei ollut tiennyt vaimosta ja lapsista
 äiti ei ollut ainoa puoliverinen Aberdeenissa
 kolmekymmentä- ja neljäkymmentäluvulla mutta sen verran
 harvinainen, että sai tuntea sen nahoissaan
 hän lopetti koulut aikaisin, meni sihteeriopistoon,
 lähti Lontooseen juuri siihen aikaan kun sinne virtasi
 afrikkalaismiehiä töihin tai opiskelemaan

äiti kävi heidän tansseissaan ja Sohon klubeilla, he ihailivat äidin vaaleampaa ihoa ja pehmeämmin laskeutuvaa tukkaa
 äiti sanoo pitäneensä itseään rumana kunnes afrikkalaiset miehet sanoivat ettei hän ollut
 näkisit, minkä näköinen hän oli siihen aikaan
 Lena Hornen ja Dorothy Danridgen risteyty
 että joo, ruma

ensimmäisillä treffeillä äiti toivoi pääsevänsä elokuvaan ja sitten suosikkipaikkaansa, Club Afriqueen täällä Sohossa, hän oli vihjaillut siihen suuntaan tarmokkaasti sillä hän tykkäsi tanssia highlifin ja länsiafrikkalaisen jazzin tahtiin
 sen sijaan isä vei hänet johonkin sosialistiseen kokoukseen pubin takahuoneeseen Elephant & Castlessa
 siellä miehet ryystivät olutta ja puhuivat politiikkaa itsenäistymisestä
 äiti yritti esittää kiinnostunutta vaikuttuneena isän älykkyydestä
 isään teki vaikutuksen äidin hiljainen myöntäväisyys, jos minulta kysytään

he menivät naimisiin ja muuttivat Peckhamiin
 minä olen heidän kuopuksensa ja ainoa tyttö, Amma selitti ja puhalsi savua jo ennestään tunkkaiseen saliin
 kolmesta isoveljestäni tuli juristeja ja lääkäri, he noudattivat isän toiveita niin kuuliaisesti että minua ei painostettu samaan muottiin
 isän mielestä minun kuuluu mennä naimisiin ja tehdä lapsia
 isän mielestä näyttöleminen on harrastus ja loppuu kunhan saan oman perheen

isä on sosialisti joka haluaa vallankumouksen avulla
paremmat olot kaikille maailman työmiehille
kirjaimellisesti

sanon äidille että hän on nainut sovinistin
äiti sanoo, että ajattele Amma tältä kannalta: isäsi
syntyi mieheksi Ghanaan 1920-luvulla ja sinä taas naiseksi
Lontooseen 1960-luvulla
ja entä sitten?
et ihan totta voi odottaa että isäsi »tajuua», niin kuin sinä
sanoisit

sanon että äiti puolustaa patriarkaattia ja on osallisena
järjestelmässä, joka sortaa kaikkia naisia
äiti sanoo että ihmiset ovat monimutkaisia
sanon että älä holhoa

äiti oli palkkatöissä kahdeksan tuntia päivässä, kasvatti
neljä lasta, hoiti kodin, huolehti sovinistille ruuan pöytään
joka ilta ja silitti paidan aamuksi
sillä aikaa sovinisti oli jossain pelastamassa maailmaa
ainoana kotityönään tuoda sunnuntailounaalle paisti
lihakaupasta – kuin mikäkin esikaupunkien
metsästäjä-keräilijä

äiti on selvästi turhautunut nykyään kun me lapset emme
enää asu kotona, sillä hän siivoaa tai sisustaa kaikki päivät
hän ei ole koskaan valittanut osaansa tai riidellyt isän
kanssa, mikä on selvä merkki alistetusta asemasta
hän kertoi yrittäneensä alkuaikoina pitää isää kädestä,
mutta isä karisti hänet irti, sanoi että hellyys on englantilaista
teeskentelyä eikä äiti sitten enää yrittänyt

mutta joka vuosi isä silti ostaa äidille siirappisimman
 ystävänpäiväkortin mitä löytyy ja rakastaa sentimentaalista
 kantrimusiikkia, istuu sunnuntai-iltaisin keittiössä
 kuuntelemassa Jim Reevesin ja Charley Priden levyjä
 ja pyyhkii kyyneliä viskilasi kourassa

isän koko elämä on kampanjakouksia, marsseja ja
 mielenosoituksia Parlamenttitalon edessä, *Socialist Worker*
 -lehden myymistä ulkona Lewishamin torilla

lapsena sain kuunnella ruokapöydässä hänen saarnojaan
 kapitalismin ja kolonialismin pahuudesta ja sosialismin
 ansioista

ruokapöytä oli isän saarnastuoli ja me hänen vakituinen
 seurakuntansa

meille kirjaimellisesti pakkosyötettiin hänen politiikkaansa
 hän olisi luultavasti tärkeä mies Ghanassa, jos olisi
 palannut sinne itsenäisyyden ajalla
 sen sijaan hän on meidän perheen elinikäinen presidentti

ei isä tiedä, että olen lesbo, älä nyt viitsi! Äiti käski olla
 kertomatta ja äidille kertominen oli jo ihan tarpeeksi vaikeaa,
 hän sanoi että epäili kyllä jo siihen aikaan kun kynähameet
 ja permanentit olivat kovassa huudossa ja minä rupesin
 käyttämään miesten leviksiä

äiti on varma että tämä on pelkkä kasvuvaihe, mutta
 sittenpä näkee kun täytän neljäkymmentä

isä ei jouda miettimään »homppeleita» ja nauraa kaikille
 homofobisille vitseille joita telkkarikoomikot laukovat
 lauantai-iltaisin silloin kun eivät länkytä loukkaavasti
 anopistaan tai mustista

Amma kertoi siitä kun oli viimeisenä kouluvuotenaan nähnyt kirjastossa mainoksen ja mennyt ensimmäistä kertaa mustien naisten ryhmään Brixtonissa

oven avanneella naisella, Elainella, oli täydellinen afrosädekehä ja hänen soukat raajansa oli verhottu tiukkoihin vaaleansinisiin farkkuihin ja tiukkaan denimpaitaan

Amma halusi häntä ensinäkemältä, seurasi häntä oleskeluhuoneeseen jossa naisia istui sohvilla, tuoleilla, tyynyillä, risti-istunnassa lattialla juomassa kahvia ja siideriä

hän otti hermostuneesti tupakan kun aski pantiin kiertämään, istui lattialla nojaten kissan raapimaan tweed-nojatuoliin, tunsu Elainen lämpimän säären käsivarttaan vasten

hän kuunteli muiden keskustelua siitä, millaista on olla musta nainen

millaista on olla feministi kun valkoiset feministijärjestöt saavat heidät tuntemaan itsensä tunkeilijoiksi

miltä tuntuu kun nimitellään nekruksi tai kun rasistiset öykkärit antavat turpaan

millaista on kun valkoiset miehet avaavat ovia tai luovuttavat paikkansa liikennevälineissä valkoisille naisille (seksististä) mutta ei heille (rasistista)

Amma saattoi samastua heidän kokemuksiinsa ja alkoi yhtyä huudahduksiin ihan niin, sisko, sama juttu täällä, sisko tuntui kuin olisi päässyt sisään ulkoa kylmästä

ensimmäisen illan päätteeksi muut naiset sanoivat hei hei mutta Amma tarjoutui tiskaamaan mukit ja tuhkakupit Elainen kanssa

he muhinoivat muhkuraisessa sohvassa katulamppujen
loisteessa ja ohikiitävän poliisiauton sireenin säestyksellä
sen lähemmäs itsensä rakastelua Amma ei ollut ennen
päässyt

se oli toinen kotiintulokokemus

kun hän seuraavalla viikolla meni kokoukseen
Elaine pussaili toista naista
eikä ollut häntä huomaavinaan
hän ei mennyt sinne sen koommin

Amma ja Dominique lähtivät vasta kun heidän heitettiin
ulos ja he olivat juoneet useita lasillisia punaviiniä

he tulivat siihen tulokseen että heidän piti perustaa oma
teatteriseurue jos he aikoisivat tehdä uraa näyttelijöinä sillä
kumpikaan ei suostunut tinkimään periaatteistaan töitä
saadakseen

tai vaikenemaan työn pitääkseen

se tuntui ilmeiseltä tavalta edetä

he kirjoittelivat nimiehdotuksia naistenhuoneesta
pihistetylle kovalle vessapaperille

Bush Women Theatre Company tiivisti heidän aikeensa
parhaiten

heistä tulisi teatterimaailmaan ääni sinne missä vallitsi
hiljaisuus

mustien ja aasialaisten naisten tarinat pääsisivät kuuluviin

he tekisivät teatteria omilla ehdoillaan

siitä tuli ryhmän motto:

Omilla ehdoilla

tai ei ollenkaan.

»Henkeäsalpaava mustien naisten äänten sinfonia,
nykyhaasteiden kirkasnäköinen katsaus,
joka on kaikesta huolimatta upean elämäniloinen.
Nämä naiset muodostavat Britanniaista läpileikkauksen,
jonka laajuus ja näkemyksellisyys tuntuu
miltei jumalalliselta.»

– *Washington Post*

Kaksitoista hyvin erilaista mustaa naista, aitoina ja elämänvimmaa kipinöiden, ottavat oman tilansa ja määrittelevät identiteettinsä: Menestynyt näytelmäkirjailija tutkii teoksissaan mustaa lesboidentiteettiä. Opettaja Lontoon alirahoitetuissa kouluissa sysii heikkojen lähtökohtien leimaamia tyttöjä marginaalista menestykseen. Siivooja on huolissaan tyttärensä juurettomuudesta, mutta tämä näyttää kyntensä tekemällä uraa sijoituspankkiirina. Muunsukupuoliselle someinfluensserille 93-vuotias maanviljelijä-isomummu on ymmärtävä ystävä.

Tyttö, nainen, toinen kannustaa meitä pitämään yhtä aikoina,
jotka pyrkivät repimään meitä erillemme.

